

Vaihtoehtoista pukeutumista luonnosta

Luonnon Varjelija

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataiteilija (AMK), Kuvataide

2021

Mari Vähämaa

Tiivistelmä

Tekijä(t) Vähämaa, Mari Hannele	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 19	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Vaihtoehtoista pukeutumista luonnosta Luonnon Varjelija		
Tutkinto Kuvataiteilija (AMK), kuvataide		
Tiivistelmä Opinnäytetyö on tutkielma luonnonmateriaalin ja pikamuodin välillä. Taiteellinen osio työstä on käpyjen suomista koottu haalari. Työ on jatkumoa ympäristötaiteen tutkielmaan kävyn suomista ja niiden hyödyntämisestä vaatetuksen luomisessa. Työ on kasattu yhteen liimaamalla suomut pohjakankaaseen. Kirjallisessa osuudessa mietitään, miten pikamuotia ja sen epäekologisuutta on tutkittu ja kuvattu ympäristötaiteen näkökulmasta. Pikamuodin saastuttaessa luontoa, voisiko luonnonmateriaa käyttää luomaan pitkäkestoista ja ekologista tulevaisuuden pukeutumista. Käpyjen suomut ovat kestäviä ja ne kuvastavat luonnon vahvuutta ja monimuotoisuutta. Taiteellisessa työssä käpyhaalari seisoo vankkana, valmiina suojelemaan omiaan.		
Asiasanat luonto, vaate, käpy, ympäristötaide		

Abstract

Author(s) Vähämaa, Mari Hannele	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 19	
Title of Publication Alternate clothing from nature Preserver of Nature		
Name of Degree Bachelor of Fine Arts (UAS)		
Abstract The thesis is a study between natural materials and fast fashion. The artistic part of the thesis is a jumpsuit made out of spruce cone scales. The work is a continuation to an environmental art study on spruce cones and if it's possible to use them to create clothing. The work has been put together with using hot gun glue to glue the scales onto a fabric. In the written portion the artist ponders how fast fashion and the unsustainability of it has affected the environmental art field. As fast fashion industry pollutes the environment, could natural materials be turned into long lasting and ecological pieces of clothing. Spruce cone scales are durable and the mirror the toughness and diversity of nature. In the artistic work the cone jumpsuit stands strong, ready to defend its own.		
Keywords nature, clothing, spruce cone, environmental art		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Taiteella kantaa pikamuotiin.....	2
2.1	Taiteen ja muodin yhdistäminen	2
2.2	Nicole Dextras	2
2.3	Anni Rapinoja.....	4
3	Ideoinnin lähtökohdat.....	5
3.1	Inspiraatio.....	5
3.2	Teoksen luominen	6
4	Työprosessi	8
4.1	Ideointi	8
4.2	Liimausprosessi.....	9
4.3	Viimeistely	12
5	Ympäristöystävällinen pukeutuminen.....	15
5.1	Halpamuodin ongelmat.....	15
5.2	Omaehtainen vaikutus	16
5.3	Taiteellinen näkökulma.....	17
6	Yhteenveto	18
	Lähteet	19

1 Johdanto

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli luoda luonnonmateriaaleista vaatteita. Halusin lisäksi ottaa työlläni kantaa yhteen nykypäivän ajankohtaisimmista ongelmista. Tarkoitukseni oli luoda teos, joka olisi vaihtoehto kulutuskulttuurille – lähemmin katsottuna pika- ja halpamuodille.

Pikamuodin suurkulutus on nykymaailmassa suuri huolenaihe. Vaatteita tuotetaan halvalla ja vaikka useat halpamuotiketjut mainostavat olevansa kestävän kehityksen asianajajia, on totuus yleensä toinen. Vaateteollisuus tuottaa valtavan määrän päästöjä ja se onkin yksi maailman saastuttavimmista tuotannon aloista ja tuottaa yhteensä enemmän päästöjä kuin laiva- ja lentoliikenne yhteensä (Asikainen 2018). Tavoitteenani on luoda tämän ajatuksen pohjalta pitkäkestoista muotia luonnonmateriaaleista. Muotimaailman runnoessa ympäröivää maailmaa, voisimmeko löytää vaihtoehtoja pukeutumiselle ympäristöstämme.

Vuonna 2019 tein ympäristötaiteen kurssille mekon käpyjä apuna käyttäen. Pohjana käytin ironisesti juuri pikamuotiliikkeestä ostamaani halpamekkoa, jonka päälle kiinnitin kuusen kävyistä irrotettuja suomuja. Nämä suomut liimasin mekon päälle käyttäen kuumaliimaa apuna. Lopputuloksesta tuli näyttävä minimekko,

Nyt opinnäyteprojektissani olin kiinnostunut jatkamaan jo tuolloin pari vuotta sitten oppimallani tekniikalla.

Tavoitteekseni otin luoda näyttävän käpyhaalarin, jonka perimmäinen tarkoitus olisi luoda katsojassaan mietteitä siitä, mikä meillä on tärkeää ja mikä on varjelemisen arvoista. Haalari on vertauskuva työhaalarille. Kulutuskulttuuri ei pelkästään vaikuta luontoon, mutta myös ihmisiin. Luonnon Vartijan tavoite on suojella kaikkea ympäröivää – niin elävää kuin eloton-takin.

2 Taiteella kantaa pikamuotiin

2.1 Taiteen ja muodin yhdistäminen

Muodin pikakulutusta ja lyhyttä käyttöikää on käsitelty taiteessa useankin eri taiteilijan näkökulmasta. Aihe on jatkuvasti tapetilla, ja vaikka muotiyritykset kovasti ovatkin pyrkineet ekologisuuteen, on totuus yleensä jotain aivan muuta. Tämän vuoksi, onkin aihe taiteen kentällä aina ajankohtainen.

Gallerioista ja internetin maailmasta löytyy läjäpäin aihetta käsitteleviä videoita, kuvia ja fyysisiä teoksia. Päätin kuitenkin tutustua syvemmin pariin taiteilijaan, joiden tekotapa ja materiaalit ovat lähimpänä omaa lähestymistäni aiheeseen.

2.2 Nicole Dextras

Nicole Dextras (s.1956) on kanadalainen ympäristötaiteilija. Dextras luo teoksensa käyttämällä vain ja ainoastaan luonnosta löytämiään materiaaleja. Taiteilija on luonut sarjan nimeltään Botanical Wearables, joka tutkii kestävyys, kulutusmyönteisyyden ja muotialan ongelmia. Konsepti perustuu himoomme tavaraan, vaikkei meillä ole enää tapoja tuottaa niitä (Artist statement).

Dextrasin teokset ovat syntyneet intohimosta yhdistää kasvimateriaaleja ja omakohtaisia kokemuksia muodin parissa. Tarkoituksenaan hänellä on luoda täysin kompostoituvia ja päällä puettavia vaatekappaleita. Vuonna 2005 Dextras rupesi testaamaan ja opettelemaan korinpunontatekniikkaa, jolla hän nykypäivänä luo kokonaisia puettavia vaatekappaleita pelkästään luonnon omilla materiaaleilla. (Artist statement).

Yksi Dextrasin teosten mielenkiintoisimmista ja uniikkeimmista puolista on vaatekappaleiden muuttuminen ajan myötä. Kasvien kuihtuminen muuttavat teoksen ulkomuotoa ajan kuluessa. Weedrobes kokoelmaan kuuluvat vaatekappaleet kokevat samanlaisen rappeutumisen kasvien kadottaessa väriloisteensa. Värien kadotessa eivät teokset silti kadota näytävyyttään. Esimerkkinä Dextrasin luoma Tara mekko (kuva 1). Alkuperäinen teos on täynnä luonnon upeita sävyjä violetista vihreään. Kontrastit mekossa ovat huomattavat. Kuitenkin ajan kuluessa värit katoavat ja mekko muuttaa ulkonäköään kuihtuneeksi (kuva 2). Materiaalit ovat valittu niin, ettei edes materiaalien alkaessa maatumaan on mekko silti kasassa.

Dextrasin tavoite Weedrobes kokoelmallaan on herättää kysymyksiä ja ajatuksia, kuinka voidaan luoda oma tyylimme samalla kun nostetaan tietoisuutta muotiteollisuuden vaikutuksista ekosysteemimme. Lehdistä puettavat vaatteet saattavat olla epäkäytännöllisiä,

mutta tulevaisuutemme riippuu ympäristöä säästävien vaatekappaleiden luomisesta. (Artist statement)

Kuva 1. Nicole Dextras, Tara, 2019, sekatekniikka (Dextras)

Kuva 2. Nicole Dextras, Tara, 2019, sekatekniikka (Dextras)

2.3 Anni Rapinoja

Suomalainen kuva- ja ympäristötaiteilija Anni Rapinoja (s. 1949, Hailuoto) on tullut tunnetuksi luonnonmateriaista tekemillä teoksillaan, jotka ovat pääasiassa erilaisia vaatekappaleita. Materiaalien kirjo on Rapinoja töissä todella laaja. Hän on kerännyt luonnosta muun muassa suovillaa, puolukanlehtiä, käpyjä, pajunkissoja ja järviruokoa, joista on luonut vaatekappaleita.

Rapinojan teoskokonaisuuksista Luonnon Garderobi on tunnetuin. Teokset ovat laaja kokonaisuus erilaisia vaatekappaleita, jotka ovat luotu lähes pelkästään luonnosta kerätyistä materiaaleista. Osan teoksista muottina Rapinoja on käyttänyt kierrätysmateriaaleja. Muotiksi taiteilija etsii kirputoreilta nahkaisia kenkiä ja laukkuja. Nahka on paras materiaali Rapinojan käyttämän silkkipaperi- ja ruispuuromassan kanssa toimimiseen. Rapinoja levittää massan asusteen päälle ja antaa sen kuivua, jonka jälkeen asuste poistetaan massan sisältä. Tämän jälkeen hän käyttää eri luonnonmateriaaleja muotin päällystämiseen (Rapinoja 2018).

Ajan vaikutus on näkyvillä myös Rapinojan teoksissa. Vuonna 2014 valmistuneet puolukanlehtijalkineet nimeltään Muutoskengät (kuva 3) ovat valmistusvuonnaan eloisan vihreät. Luonnon tehdessä omaa prosessiaan vuosien kuluessa muuttavat kengät väriään, tässä tapauksessa upeisiin ruskan sävyihin (kuva 4).

Rapinojan mukaan luonto on kaikessa monimuotoisuudessaan taiteen lähtökohta ja työtoveri. Elämän ja sen muutoksen ja kuoleman prosessi on teosten syntyminen lähde. Luonnon osuus on aina selkeästi havaittavissa ja materiaalit ovat tunnistettavissa (Rapinoja 2018). Vaikka taiteilijan työ on tehty, jatkaa luonto teosten elinkaarta.

Kuva 3. Anni Rapinoja, Muutoskengät, 2014, sekatekniikka (Rapinoja)

Kuva 4. Anni Rapinoja, Muutoskengät, 2017, sekatekniikka (Rapinoja)

3 Ideoinnin lähtökohdat

3.1 Inspiraatio

Vuonna 2019 valmistin ympäristötaiteen kurssille käpyjen suomuista mekon (kuva 5). Kyseiseen kurssiin mennessä olin luonut muille kurseille erilaisia töitä käpyjä inspiraationa käyttäen. Olen aina pitänyt käpyjen rakenteesta, sillä jokainen niistä on hieman erilainen ja niiden muodot, koot ja väritys vaihtelevat todella laajasti. Alkuperäinen ajatukseni oli luoda mekko käyttäen männyn käpyjä, mutta niiden hajottaminen liimausprosessia varten oli melkein mahdotonta. Toinen vaihtoehtoni oli kuusen kävyt ja nämä toimivat haluamallani tavalla.

En ollut koskaan aiemmin tehnyt tai edes nähnyt kenenkään tehneen mitään samanlaista, joten prosessin aloittaminen oli täynnä uuden tutkimista. Millaisia käpyjä tarvitsisi ja kuinka paljon, mikä olisi hyvä aluskangas, miten suomut saisi kiinni kankaaseen ja lukuisia muita kysymyksiä heräsi jatkuvasti. Lopulliset materiaalit löytyivät loppujen lopuksi melko vaivattomasti. Koska oli kevät, käpyjä löytyi helposti metsistä ja ne olivat sellaisessa kehitysvaiheessa, että niiden kanssa työskentely oli melko vaivatonta. Kuumaliimaan päädyin sen nopeuden vuoksi. Mielessäni oli käynyt myös ompeleminen, mutta sen monimutkaisuuden vuoksi unohdin ajatuksen. Ostin myös pikamuotiliikkeestä muutamalla eurolla mekon, joka teki tehtävänsä aluskankaana.

Lopullinen teos valmistui noin viikossa. Työtuntien määrä sijoittuu lähemmäs 35. tuntia. Mekon takapuolen jätin alkuperäiseksi kankaaksi. Tällä pyrin korostamaan sitä faktaa, että mekko oikeasti on vaate ja luonnonmateriaalit voivat olla vaihtoehto pikamuodin liikakulutukseen.

Mekko on mahdollista pukea päälle (kuva 6), eikä se hajoa, vaikka siinä liikkuisi ympäriinsä. Suomut hieman raapivat reisiä kävellessä aiheuttaen pientä epämukavuutta. Kokonaisuudessaan käpymekko on kuitenkin täysin käytettävä vaate.

Kuva 5. Käpymekko

Kuva 6. Käpymekko puettuna päälle

3.2 Teoksen luominen

Käpyvaateet syntyvät useamman työvaiheen kautta. Työprosessi on aikaa vievää ja vaatii pitkäjänteistä keskittymistä. Lopputuloksen jälki riippuu monesta asiasta, jotka täytyy ottaa huomioon jo haalarin suunnitteluvaiheessa.

Ensimmäisenä luonnollisesti on teoksen suunnittelu – minkä väristä, muotoista ja kokoista asua olen tekemässä. Tämä määrittelee, kuinka paljon käpyjä on kerättävä. Kuitenkaan varmaa määrää on mahdotonta alussa arvella, sillä suomujen tarve riippuu aivan niiden laadusta ja koosta.

Keräysprosessi jo itsessään on haastava. Käpyjen täytyy olla juuri tietynlaisia, jotta niiden suomut olisi helppo repiä irti. Jos käpy on liian sulkeutunut tai märkä, ei suomujen irrottaminen onnistu ilman niiden hajoamista. Vuodenajalla on suuri merkitys kävyn rakenteeseen, joten olin kerännyt niitä jo vuoden varrella useamman sangollisen.

Kun kävyt on kerätty, on ne ensin kuivatettava täysin kuiviksi. Näin niiden palasiksi repiminen onnistuu helpoiten ja mahdollisimman vähän suomuja rikkoen. Kuivaukseen täytyy

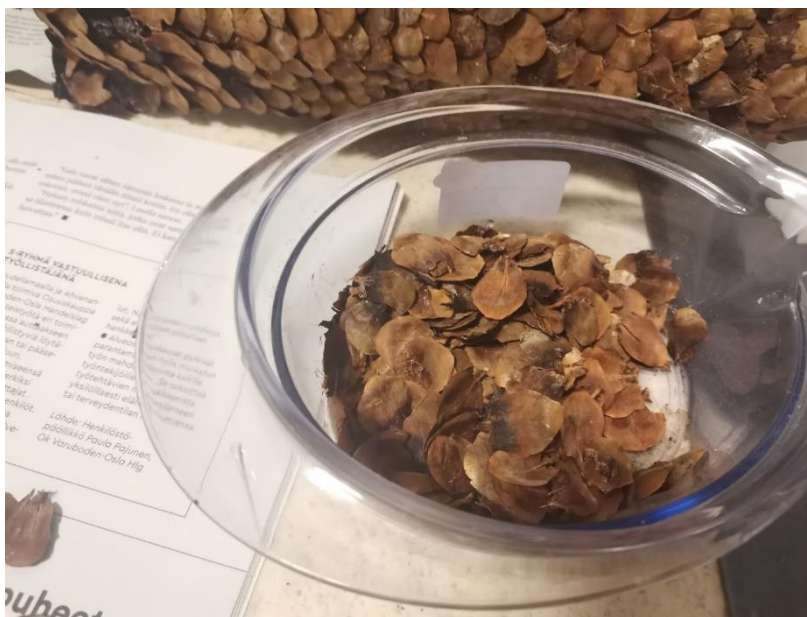
varata useampia päiviä, riippuen aivan materiaalien kosteudesta. Talviaikaan kuivatukseen menee kahdesta kolmeen päivään.

Kuivauksen jälkeen kävyistä voi ruveta irrottamaan suomuja yksi kerrallaan (kuva 7) mahdollisimman hellävaraisesti, jotta ne eivät hajoa. Irrottamisen jälkeen, kerään tyypillisesti suomut pieneen astiaan (kuva 8), josta ne on helppo ottaa ja liimata kiinni kankaaseen.

Astian täytyttyä alkaa liimausurakka. Itse suomujen kiinnitys on helpoin, mutta samalla aikaa vievin työvaihe. Suomut kiinnitetään yksi kerrallaan kuumaliimalla. Työprosessi etenee vaatteen alaosasta ylöspäin, jolloin suomut ovat yksinkertaisin saada päällekkäin. Tällä tavoin suomujen irrottamista ja liimaamista jatketaan vaatekappaleen valmistumiseen saakka.

Kuva 7. Kävyin hajoitusprosessi.

Kuva 8. Astia suomuille

4 Työprosessi

4.1 Ideointi

Opinnäytetyöprosessin alussa kävin läpi monta mahdollista asuideaa. Mielessä kävi ajatuksia mekoista, paidoista ja hameista sekä niihin liittyvistä rekvisiitoista. Lopulliseksi vaatteeksi opinnäytetyöhöni valikoitui haalari. Sukupuoleton vaatekappale kuvastaa sitä, että oli kuka tahansa vaateen päälle pukija, on vaateen tuotantoketju silti samanlainen ja yhtä haitallinen luonnolle. Lopullisen teoksen ajatuksena oli, että se olisi päälle puettava ympäristötaiteellinen vaatekappale.

Kävin ostamassa työhaalari Puuilosta (kuva 9), koska työhaalari oli materiaaliltaan ja kooltaan sopiva kuumaliiman kanssa toimimiseen. Haalarissa oli tarpeeksi kangasta vaateen kutistumista varten, jota tapahtuisi välttämättömästi liimauksen yhteydessä. Ompelin haalarista sivutaskut kiinni ja poistatin taka- ja etutaskut, jotta liimausprosessi ei olisi liian monimutkainen.

Työhaalariin lisäksi tilasin Lohikarista itselleni mallinuden (kuva 9), jonka päällä haalarin esittely tulisi näyttelyssä tapahtumaan. Vaikka haalari itsessään on sukupuoleton, tilasin naisnuken budjettisyistä. Sovittelin haalaria nukun päälle ja muokkasin vaateen mallille sopivaksi. Lyhensin jalkoja sekä käsiä, että ne eivät menisi nukun raajojen yli. Jouduin myös ratkomaan haalarit haaroista auki ja nostamaan haaraväliä kesken liimausprosessin.

Alkuperäisen haalarin haaraväli jäi selvästi reiden puoliväliin, joka näytti todella oudolle mallinuken päällä.

Näyttelyyn haalarin lisäksi oli tarkoitus kuvata valokuvia, joissa ihmismallilla olisi vaate päällään. Tästä ideasta luovuin projektin loppupuolella ajanpuutteen sekä komplikaatioiden vuoksi, joiden johdosta lopullinen haalari olisi vaikea pukea päälle ilman, että se vaurioituisi.

Kuva 9. Työhaalari ja mallinukke

4.2 Liimausprosessi

Ajallisesti pitkäkestoisin valmistumisen vaihe oli suomujen liimausvaihe. Liimausprosessi oli samalla yksinkertaista ja todella haastavaa. Suomun nurjalle puolelle pursotettiin pieni määrä kuumaliimaa, jonka jälkeen somu painettiin kankaaseen kiinni. Yksinkertaisuudessaan koko prosessi jatkui loppuun asti samalla tavalla. Työprosessi alkoi jaloista ja jatkui ylöspäin (kuva 10).

Ongelman teon aikana aiheutti haalarin muoto, varsinkin haaraväli ja kainalot. Suomut täytyi saada yhdistettyä etu- ja takapuolelta niin, ettei kangas näkyisi alta ja etteivät ne tippuisi vaate päällä kävellessä.

Puolien yhdistäminen tapahtuikin loppujen lopuksi helposti. Suomut aseteltiin lomittain ja niitä suuntaamalla eri suuntiin oli lähes vaivatonta saada yhtymäkohdat toimimaan vaatteessa halutulla tavalla. Haaravälin jouduin tekemään haalariin kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla, kuten aiemmin mainittua, väli jäi aivan liian alas. Jouduin purkamaan haalaria hieman, ratkomaan saumat ja ompelemaan haaravälin ylemmäs, jotta lopputulos olisi haluttu.

Jo valmistunutta haalarin osaa olisi mahdollista purkaa tiettyyn pisteeseen asti. Jos suomuja ei tarvinnut poistaa valtavaa määrää, oli niiden vetäminen vaatteesta pois mahdollista. Kuitenkin suomut todella suurella todennäköisyydellä olivat tämän jälkeen käyttökelvottomia, jos ne hajosivat tai liimakerros niiden takana esti uudelleen liimaamisen.

Ratkomisen ja uudelleen ompelemisen seurauksena haalarin ulkonäkö muuttui hieman halutusta. Jalkoihin muodostuivat patit (kuva 11), jotka johtuivat siitä, että kangasta oli huomattavasti enemmän ennen ratkomakohdan alkamista. Patit ensin häiritsivät minua valtavasti ja mietin, miten saisin ne työstäni pois. Purkaminen olisi tässä vaiheessa kuitenkin ollut todella suuri urakka, eivätkä käpyvarastoni olisi riittäneet jalkojen uudelleen tekemiseen. Päätin jättää patit paikalleen ja lisätä samanlaista muotoa haalarin torso-osaan, jotta teokseni pysyisi yhtenäisenä.

Lantion kohdalla kavensin haalaria. Siinä oli liian paljon kangasta, jotta vaate näyttäisi hyvältä. Tarkoitukseni oli ensin kaventaa haalaria enemmän ja ylemmäs, mitä lopullisessa produktiossa nähdään. Päädyin kuitenkin vain pienen alueen kavennukseen, jotta haalariin syntyisi enemmän muotoja (kuva 12).

Olin jo aiemmassa vaiheessa aloittanut käsivarsien tekemisen. Ainoa syy tähän oli, että turhauduin samaan alueen jatkuvaan työstöön ja vaihtelu teki työstä mielekkäämpää (kuva 13).

Tekovaiheessa haalari oli joko nuken päällä tai sitten ei. Alku- ja loppuvaiheet olivat huomattavasti helpompi tehdä niin, että vaate oli nuken päällä. Tässä tapauksessa käden sai helposti ja kivuttomasti sujautettua haalarin sisälle, tai nukke ja haalari olivat niin kiinni toisissaan, että suomun sai painettua haalariin kiinni ilman, että tarvitsi tukea suomun kiinni painamista haalarin sisäpuolta omalla kädellä. Haalarin edistyessä ja materiaalin tönkistyessä, oli käden haalarin sisälle saaminen nuken päällä todella haastavaa. Tällöin riisuin vaateen mallinukun päältä, jolloin suomujen paikalleen liimaaminen oli huomattavasti

helpompaa. Vetoketjun ollessa auki ja nukken olematta tiellä oli kädellä suomujen liimauksen tukeminen taas paljon nopeampaa ja kivuttomampaa.

Kuva 10. Ensimmäisen jalan aloitus

Kuva 11. Jalkojen patit

Kuva 12. Haalarin muotoja

Kuva 13. Kuva tekovaiheesta

4.3 Viimeistely

Työni viimeistely oli prosessin vaikein osuus. Haalarin loppuvaiheita olin tehnyt niin, ettei haalari ollut mallinukan päällä. Ymmärsin kuitenkin, että kävyt olivat muokanneet vaatetta valtavasti, eikä lopullinen työ välttämättä edes mahtuisi mallinukan päälle. Tämän tajusin juuri oikeaan aikaan. Sain haalarin vaivoin nukan päälle, ja jäljellä oleva liimamaton kangas jäi todella kireäksi nukan päällä – itseasiassa niin kireäksi, että mallinukan käsiä ei enää saanut sille mitenkään kiinni. Nukan kädet siis jäivät kokonaan lopullisesti näyttelyesittelystä pois.

Tämän takaiskun vuoksi, jouduin miettimään käsien asettelua täysin uudelleen. Toinen käsivarsista oli jo lähes valmis, jonka vuoksi se sojottaa suorana. Pidin tästä elementistä, koska näin ollen pystyy helposti näkemään kainalokohdan valmistusvaiheet. Toisen käden jätin roikkumaan hieman haalarin eteen. Kainaloon en laittanut ollenkaan suomuja, sillä se olisi tehnyt käsivarresta liian tönkön, eikä se olisi pysynyt haluamassani asennossa.

Etu- ja takapuolen yhdistämistä olin miettinyt koko prosessin ajan. Kävin mielessäni läpi mahdollisia tapoja ja tyylejä, kuinka voisin silmää miellyttävällä tavalla viimeistellä vaatteeni. Lopullisessa teoksessani päädyin asettelemaan suomut olkapään kohdalla horisontaaliseen suuntaan (kuva 14). Tällä tavoin suomujen yhtymäkohdasta sai toimivan kokonaisuuden.

Viimeinen silaus käpyhaalariin oli sen kaulus (kuva 15). Harkitsin pitkään, leikkaanko kaulusosan kokonaan irti, vaiko päällystänkö senkin suomuilla. Tarpeeksi pienien suomujen löytäminen oli haasteellista, mutta tästä huolimatta päädyin jättämään kauluksen haalariin. Se oli todella mielenkiintoinen yksityiskohta, joka kruunasi kovan työn.

Liimausprosessin tultua loppuun, tuli haalari käydä kokonaisuudessaan läpi ja tarkistaa mahdolliset pudonneet suomut ja korvata ne uusilla. Vaikka kuumaliima onkin kestävä, niin välillä suomut saattavat kiinnittyä rakenteensa vuoksi huonosti ja tippuvat jos liimaa ei ole käytetty tarpeeksi tai se ei ole ollut käyttövaiheessa tarpeeksi kuumaa. Tippuneita suomuja löytyi lähinnä käsistä ja jaloista. Korjauksen jälkeen pyrin poistamaan kaikki näkyville jääneet liimausjäljet. Näitä olivat pienet kuumaliimapaakut, jotka liimausvaiheessa helposti pursusivat suomujen alta pois, sekä liimasäikeet, joita jäi roikkumaan kuumaliiman käytön jäljiltä. Tämän jälkeen haalari oli valmis (kuva 16).

Alkuperäinen idea oli, että haalari olisi päälle puettava ja se toimisi oikeasti vaatteena. Kuitenkin tekemisprosessin aikana tehtyjen virhearvioiden vuoksi, ei sitä saa mallinukan päältä pois ilman, että haalari vaurioituisi. Kuitenkin koska haalari on mallinukan päällä, kuvastaa se minusta jo sitä, että vaate olisi käyttökelpoinen.

Kuva 14. Haalarin olkapää

Kuva 15. Kaulus

Kuva 16. Valmis haalari

5 Ympäristöystävällinen pukeutuminen

5.1 Halpamuodin ongelmat

Muotiteollisuus on maailman toiseksi saastuttavin tuotantoala heti öljyteollisuuden jälkeen (Charpail 2017). Pikamuodin jatkuva tarve ja nopeasti vaihtuvat mallistot ovat kulutuskulttuuria parhaimmillaan. Nämä syyt ovat myös selitys alan jatkuvalle kasvulle. Luonnon ja ympäristön saastuttaminen, puhumattakaan työntekijöiden huonojen olojen ja olemattomien vapaapäivien ohella on valtava ongelma muotiteollisuuden alalla.

Vuosittain länsimaalainen perhe heittää pois 30 kiloa vaatteita ja tekstiiliä vuodessa (Charpail 2017). Kaatopaikat ovat täyttyneet tekstiileistä ja synteettisten kuitujen maatumiseen kuluu noin 200 vuotta. Vain 15 % kaikista tekstiileistä kierrätetään eikä yhden vaatekappaleen käyttöikä nykypäivänä ylitä useimmiten kolmea vuotta (kuva 17). Lukemat ovat huolestuttavia, kun mietitään teollisuuden tulevaisuutta. Olisi tärkeä löytää vaihtoehtoisia tapoja pukeutumiselle, jotka eivät negatiivisesti vaikuttaisi koko maapallon elinikään.

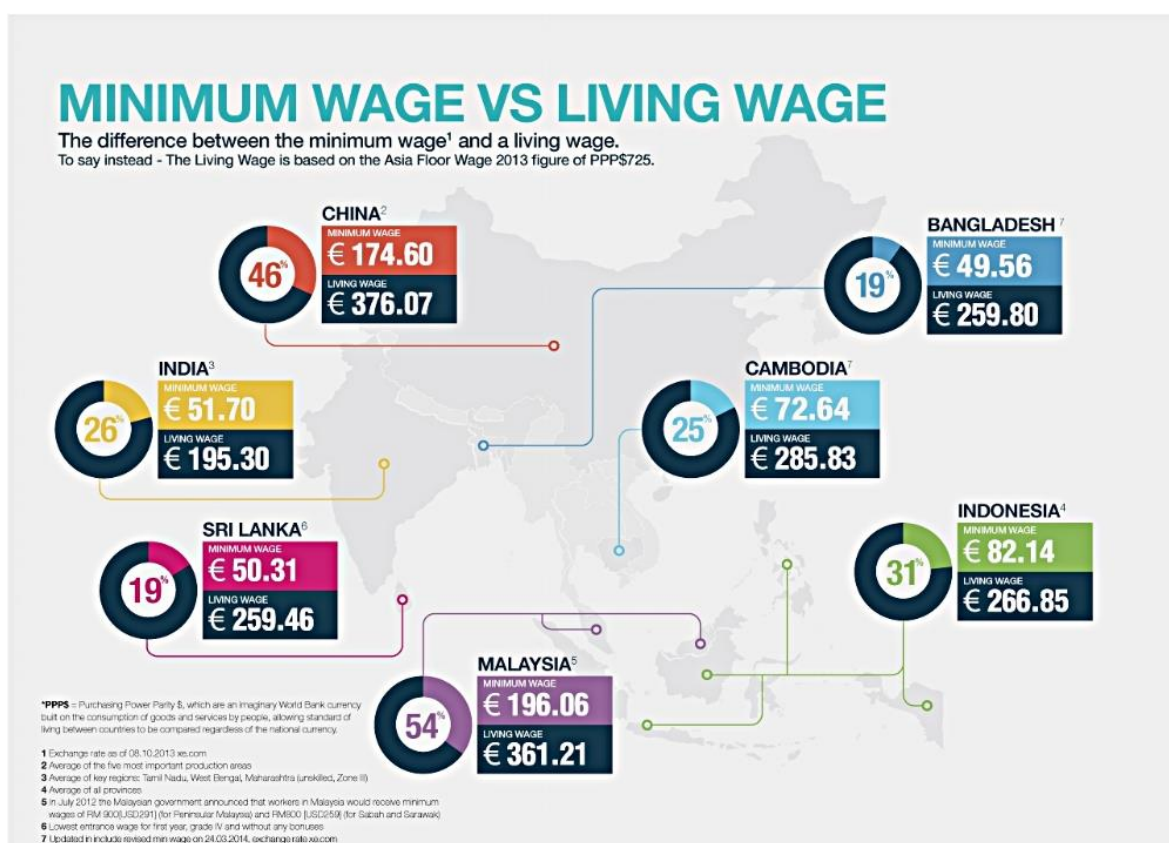
Puuvilla on yksi käytetyimmistä materiaaleista halpavaatteiden tuotannossa. Sen valmistaminen kuitenkin kuluttaa paljon vettä ja halpatyövoimaa. Yhden t-paidan tuotantoon tarvitaan 2,700 litraa vettä, joka vastaa yhden ihmisen kolmen vuoden juomaveden tarvetta (WWF 2013). Yhden kilon puuvillan tuotannossa tarvitaan 20,000 litraa vettä (Charpail 2017). Myös materiaalien värjäys kuluttaa valtavat määrät vettä.

Nopeatempoinen muotiteollisuus ei pelkästään kuluta luontoa, mutta myös ihmisiä. Halpatyövoima on varsinkin itämaissa, joissa suurin osa meidänkin vaatteistamme tuotetaan, iso työllistäjä. Ihmiset tekevät seitsemän päivän työviikkoja ilman vapaapäiviä melkein olemattomalla palkalla. Vaateteollisuuden minimipalkka on kaukana siitä rahamäärästä, joka riittäisi jokapäiväiseen elämiseen (kuva 18). Harvemmin itse työpaikatkaan ovat järin turvallisia. Vuonna 2013 Bangladeshissa romahti vaatetehtaan omistajan laiminlyödessä alaisensa työoloja. Rana Plazan onnettomuus vaati yli 1 100 ihmisen hengen ja vahingoitti yli 2 500 ihmistä (Toivala 2013).

Pikamuotiteollisuus on siis haitallista melkein kaikilla mahdollisilla aspekteilla. Lukemattomine syiden vuoksi se on kuitenkin jatkuvasti nouseva ala, jonka laajenemiselle ei näytä tulevan loppua. Tutkimalla, oppimalla ja valitsemalla jokainen voi kuitenkin ottaa askeleita parempaan ja ekologisempaan elämään. Edellä mainittujen syiden vuoksi koin tärkeäksi käsitellä asiaa jollakin tapaa omassa taiteessani ja saada ajatuksia miten voisimme pyrkiä ympäristöystävällisyyteen.

Kuva 18. Vaatteiden elinikä (Sustain Your Style 2017)

Kuva 19. Minimipalkat vaatetyöntekijöillä Aasiassa (Sustain Your Style)

5.2 Omakohtainen vaikutus

Nykymaailmassa on melkein täysin mahdotonta elää sataprosenttisen ekologisesti, ellei elä täysin luonnonvaraisesti. Totaalinen pyrkimys olemattomaan hiilijalanjälkeen ei ole realistinen tavoite, mutta omin pienin teoin parempaan pyrkiminen on hyvä alku.

Osa vaateliikkeistä myy jo ekologisempia ja vastuullisesti tuotettuja tekstiilejä, jonka on loistava askel parempaan suuntaan. Varsinkin pienemmät liikkeet ovat ottaneet asiakseen vastuullisen myyntityön. Ongelmaksi näissä vaatteissa peruskuluttajalle kuitenkin tulee vastaan niiden korkeampi hinta. Vaikka ympäristöystävällisesti tuotettu tekstiili on kestävämpi kuin

pikamuotiliikkeestä hankittu vastaava, ei kaikilla välttämättä ole varaa ekologisempaan vaihtoehtoon. Kuitenkin jo pelkän asian tiedostaminen on tärkeää.

Aiheeseen omakohteisesti perehtyminen ja sen pohjalta pienten korjausten tekeminen omaan kulutukseen on positiivinen muutos. Pikamuotiliikkeiden vaatteiden alkuperän ja valmistuksen tutkiminen on hyvä tapa tutustua siihen, kuinka kaupat tuottavat tekstiilinsä. Vaikka usein juuri ketjuliikkeet mainostavat ekologisuuttaan ja kierrätyspositiivisuuttaan, on todellisuus usein jotain aivan muuta. Sanominen ja tekeminen on teollisuudessa kaksi eri asiaa.

Parempia valintoja voi tehdä ostamalla kotimaassa tai muualla niin sanotusti korkeamman kehityksen maissa tuotettuja vaatteita, varsinkin valitsemalla luonnollisista kuiduista valmistettuja tekstiilejä. Puuvillavaatteita ostettaessa, on hyvä tarkastaa, onko puuvilla sertifioitu Reilun kaupan merkillä. Reilun kaupan järjestelmä tukee ja turvaa luontoa ja ihmisoikeuksia. Kyseinen järjestelmä on nostanut viljelijöiden tuloja ja vähentänyt lapsityövoimaa (Aronen 2019).

5.3 Taiteellinen näkökulma

Taiteilijan silmin muotimaailma on mielenkiintoinen inspiraation lähde. On paljon mihin kohdistaa mielenkiinto ja aiheita luoda omia teoksia. Lähtökohdaksi voi ottaa niin itse vaatteet kuin sen tuotannon eri vaiheet.

Kulutuskuluttuurin jatkuva kasvu huolestuttaa ja taiteen ollessa aina ajan hermoilla on muotiteollisuuteen kantaa ottaminen aina ajankohtaista. Itse vaateteollisuuden ollessa niin laaja-alainen kuin se on, vaikuttaa se koko ympäristöön lukemattomilla eri tavoilla. Näistä vaikutuksista taiteilija voi myös löytää inspiraatiota työlleen.

Ihminen ja luonto sekä niiden yhdistäminen on ollut taiteen saralla aina paljon teoksia tuottanut kombinaatio. Vaateteollisuuden satuttaessa näistä molempia on aihe siis luonnollisesti monien taiteilijoiden kiinnostuksen kohde.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyössäni pyrin luomaan vaihtoehdon pikamuodille helposti saatavilla luonnon materiaaleilla. Käyttövaatteina luomukseni eivät välttämättä ole kaikista käytännöllisimpiä, mutta ne tarjoavat erilaisen lähestymistavan pukeutumiselle ja tulevaisuuden muotiteollisuuteen. Syvimpänä ajatuksena on luoda mietteitä siitä, kuinka voisimme kohdella luontoa paremmin.

Projektin alkuvaiheilla syvennyin tutkimaan sitä, kuinka muotiteollisuus on vaikuttanut ympäristöömme. Mitä enemmän aihetta tutki, sitä tärkeämmäksi minulle tuli luoda vaikuttava teos, joka saisi ajatukset liikkeelle luonnon tärkeydestä ja siitä, mitä voisimme tehdä sen suojelemiseksi. Tämän vuoksi työni sai nimekseen Varjelija. Haalari on hahmo, sukupuoleton vaatekappale, joka pyrkii suojelemaan luontoa.

Kävyt ovat helposti työstettävä materiaali, joista on mahdollisuus rakentaa kokonainen vaattemallisto ja tähän tulevaisuuden töissäni tulen pyrkimään. Opinnäytetyöni opetti minulle paljon tekotavasta, jota olin jo aikaisemmin kokeillut. Kuitenkin monien virheiden kautta näin miten luontoa on vaikea kesyttää. Materiaali tulee aina olemaan itsenäinen osa työtä, ja sitä ei välttämättä aina pysty kontrolloimaan haluamallaan tavalla.

Oma osaamiseni ja aika tulivat tekemisessä vastaan useampaan otteeseen, ja lopputulos muuttui alkuperäisestä suunnitelmasta huomattavasti. Pää tavoitteeni oli näyttää miten luonosta ihminen voi saada kaiken tarvitsemansa ilman saastuttamista. Ihmisen päälle haalari ei varmasti koskaan tule pääsemään, joka on todella harmi. Kuitenkin jo se, että haalari on vaateen näköinen, on riittävä aspekti ajatusten herättämiseen.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprojektini on kuvastus itsestäni ja toiveestani luoda parempaa tulevaisuutta. Käpyhaalari on luomus, joka ei ole nopeasti hajoavaa kuten pikamuoti. Se on pyrkimys ekologisempaan ajattelutapaan. Se on luonnon avunhuuto – pelastetaan luonto luonnon omilla varoilla.

Lähteet

Asikainen, J. 2018. Harva tietää halpavaatteen todellisen hinnan: Pikamuoti saastuttaa enemmän kuin lento- ja laivaliikenne, koska vaateita ei tehdä kestäväksi. Viitattu 9.1.2021. Saatavissa <https://yle.fi/uutiset/3-10309581>

Dextras, N. 2019. Tara. Viitattu 9.1.2021. Saatavissa <https://nicoledextras.com/portfolio/weedrobes/tara/>

Artist Statement. Viitattu 30.3.2021. Saatavissa <https://nicoledextras.com/wp-content/uploads/2015/12/Art-Statement-Bot-Wear.pdf>

Rapinoja, A. 2018. Vierailulla Anni Rapinojan ateljeekodissa Hailuodossa. Youtube-video. Viitattu 6.4.2021. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=K3mml8lvIso>

Rapinoja, A. 2014. Muutoskengät. Viitattu 6.4.2021. Saatavissa <https://www.rapinoja.com/teokset/luonnon-garderobi/>

Rapinoja, A. 2017. Muutoskengät. Viitattu 6.4.2021. Saatavissa <https://www.rapinoja.com/teokset/luonnon-garderobi/>

Rapinoja, A. 2018. Teokset. Viitattu 6.4.2021. Saatavissa <https://www.rapinoja.com/teokset/>

Charpail, M. 2017. Fashion's environmental impact. Viitattu 10.4.2021. Saatavissa <https://www.sustainyourstyle.org/old-environmental-impacts>

WWF. 2013. The Impact of a Cotton Shirt. Viitattu 10.4.2021. Saatavissa <https://www.worldwildlife.org/stories/the-impact-of-a-cotton-t-shirt>

Toivala, T. 2012. Rana Plazan hikipajan omistajalle kolmen vuoden vankilatuomio. Yle. Viitattu 11.4.2021. Saatavissa <https://yle.fi/uutiset/3-9803090>

Sustain Your Style. 2017. Viitattu 11.4.2021. Saatavissa <https://www.sustainyourstyle.org/old-environmental-impacts>

Sustain Your Style. Minimum Wage vs Living Wage. Viitattu 11.4.2021. Saatavissa <https://www.sustainyourstyle.org/old-working-conditions>

Aronen, J. 2019. Puuvillan tuotanto kurittaa ympäristöä – halvan paidan todellinen hinta ei näy kuluttajalle. Viitattu 11.4.2021. Saatavissa <https://reilukauppa.fi/puuvillan-tuotanto-kurittaa-ymparistoa-halvan-paidan-todellinen-hinta-ei-nay-kuluttajalle/#>